

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nauka.com.ua](http://www.economy.nauka.com.ua) | № 8, 2020 | 27.08.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.8.54](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.8.54)

УДК 336.011

I. I. Пасінович,

*к. е. н., доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська Політехніка»
ORCID ID: 0000-0003-4899-7498*

О. А. Сич,

*к. е. н., доцент кафедри фінансового менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0002-9322-8105*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

I. Pasinovich

PhD in Economics,

*Associate Professor of the Department of Management and International Business,
Lviv Polytechnic National University*

O. Sych

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Financial Management
Ivan Franko National University of Lviv*

MODERN APPROACHES TO THE MANAGEMENT OF FINANCIAL FLOWS OF BUSINESS ENTITIES

У статті досліджуються місце та роль фінансових потоків у питанні забезпечення ефективної діяльності суб'єкта господарювання. Обґрунтовано використання потокових підходів в управлінні фінансами. Акцентовано на спільних і відмінних рисах між грошовими і фінансовими потоками. Дано визначення фінансового потоку на мікрорівні, в якому акцент зроблено на існуванні певної схеми в межах якої функціонує фінансовий потік. Дано характеристику фінансовим потокам як об'єкту фінансового менеджменту. Розкрито роль фінансових потоків у фінансовій логістиці. Діагностовано закономірності та основні зв'язки ефективного управління фінансовими потоками підприємства та його станом. Наведено схему ефективного управління фінансовими потоками підприємств. Визначено основні аспекти планування, оптимізації та аналізу руху фінансових потоків суб'єкта господарювання.

The article examines the place and the role of financial flows in ensuring the effective operation of the entity. The use of flow approaches in financial management is substantiated. Emphasis is placed on the common and distinctive features between the cash flows and financial flows. The definition of financial flow at the micro level is given, in which the emphasis is made on the existence of a certain scheme within which the financial flow operates. A description of financial flows as an object of financial management is presented. The role of financial flows in financial logistics is revealed. The regularities and basic connections of effective management of financial flows of the

enterprise and its condition are diagnosed. The scheme of effective management of financial flows of enterprises is given. The main aspects of planning, optimization and analysis of the financial flows of the entity are identified.

Financial flow management is a complex process that involves purposeful management of the movement of financial resources or financial instruments within a certain financial scheme, which is the result of management decisions taking into account regulations and is consistent with the financial policy of the enterprise. A number of objective factors actualize the increasing role of flow processes in the activities of enterprises, which requires a deep understanding of a relatively new category - financial flows. Financial flows take place in economic systems at different levels, and in each of them should be not chaotic, but manageable. The system of financial flows management of the enterprise includes a set of methods and tools for the organization of economic relations, on the basis of which there is a movement of financial resources to achieve the goals of the entity. The growing role of financial flows in the world economy in general and within the ecosystem of the enterprise in particular requires the improvement of methods and tools for managing them. The introduction of the latest financial instruments is impossible without understanding the essence of financial flows and new challenges facing the financial manager of the enterprise. The key tasks of management include rethinking the principles and functions of financial management, taking into account modern theories of financial management.

Ключові слова: *фінансові потоки; грошові потоки; фінансовий менеджмент; фінансова логістика; управління фінансовими потоками.*

Keywords: *financial flows; cash flows; financial management; financial logistics; financial flow management.*

Постановка проблеми. Розширення практичної діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з рухом фінансових ресурсів, спричиняє ускладнення фінансових відносин між ними, що проявляється у збільшенні й урізноманітненні трансакцій, зміни кола контрагентів і посередників, появи різноманітних фінансових схем (складних схем фінансування, оптимізації оподаткування тощо). Відтак у науковій літературі все частіше розглядаються фінансові потоки як економічна категорія та специфічне економічне поняття.

Актуалізують питання зміни парадигми управління фінансами в цілому, і фінансовими потоками зокрема, фінансові кризи, які починаючи з 90-их років ХХ століття і перетворились на перманентне явище. В основному це пов'язано з тим, що за умов економічної глобалізації фінансові кризи перестали бути ізольованими. Актуальними трендами у світі фінансів цього етапу стають створення нової цінності шляхом використання нових інвестиційних схем, фінансових важелів та методів управління фінансовими потоками. Останні в глобалізованій економіці рухаються, не зважаючи на кордони, базуються на використанні інформаційних технологій, спричиняють вигоди для одних економічних агентів, і втрати – для інших.

Отже, дослідження природи фінансових потоків як явища та об'єкта управління і на мікро-, і на макрорівні є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед дослідників фінансових потоків та механізмів управління ними є відомі вітчизняні вчені. Так, Г. Азаренкова [1] у своїй монографії наголошує на необхідності зосередити увагу на фінансових ресурсах в залежності від виду діяльності суб'єкта господарювання. М. Деркач [2] фокусує увагу на фінансових потоках загальнодержавного рівня, Т. Паєнтко [3] наголошує на відмінностях фінансових потоків на рівні підприємства та держави, А. Поддєрьогін [4] та І.Бланк [5] вибудовують механізм управління фінансами суб'єкта господарювання. Досліджували дане питання в межах фінансового менеджменту також численні зарубіжні вчені – Ю. Брігем та М. Ерхард [6], З. Боді та Р. Мертон [7] та інші. Ряд науковців (С. Барулін [8], А. Марантіка [9]) ведуть мову про трансформацію сучасних господарств у фінансову ринкову економіку інноваційного типу.

Проте однієї характеристики та єдиного погляду на суть та роль фінансових потоків у розвитку економічних суб'єктів немає, тому подальші дослідження в цій сфері є необхідними.

Метою статті є уточнення дискурсу щодо сутності фінансових потоків та розробка схеми ефективного управління ними на мікрорівні, що дозволить забезпечити розвиток суб'єкта господарювання та досягнути очікуваних фінансових результатів.

Вклад основного матеріалу. В глобалізованому середовищі змінюються роль та можливості національних економік, зростає доступ до використання фінансових ресурсів. Погоджуємось з думкою Баруліна С.[8], щодо зростання та модифікації ролі фінансів в економіці. Серед основних ознак, які характеризують новий тип економіки, відзначають такі: трансформацію всіх без виключення грошових відносин у фінансові

відносини, грошових ресурсів – у фінансові, і в остаточному підсумку, грошей – у фінанси; перекладання на фінанси (фінансові інструменти) функцій грошей; заміщення значних за обсягами ринкових угод купівлі-продажу спекулятивними угодами на ринку похідних фінансових інструментів (деривативів); заміщення реального капіталу фіктивним (фінансовим) капіталом. Відтак фінанси як динамічні відносини перерозподілу все більше витісняють гроші, а фінансові потоки – потоки грошей.

Рух фінансових потоків ініціюється економічною системою будь-якого рівня в процесі свого функціонування. Саме фінансові потоки трансформують сформовані певним чином фінансові ресурси у цілеспрямований рух, що характеризується позитивним або негативним результатом для цієї економічної системи. Таким чином, фінансові потоки як динамічна форма руху фінансових ресурсів проявляються на мікро-, мезо-, макро- та глобальних рівнях (рис. 1).

Отже, фінансові потоки мають місце на різних рівнях, і на відповідному рівні є об'єктом управління. Так, фінансовим потокам на рівні країни, на відміну від підприємства, притаманні не просто грошові відносини, а економічні, які є поняттям ширшим. Вони характеризують динамічні ознаки руху фінансових ресурсів країни в процесі здійснення конкретних операцій – збір податків, бюджетні інвестиції, зовнішні запозичення, зовнішня торгівля тощо [3]. Не зважаючи на рівень функціонування, основною функцією фінансового потоку є формування і використання фінансових ресурсів.

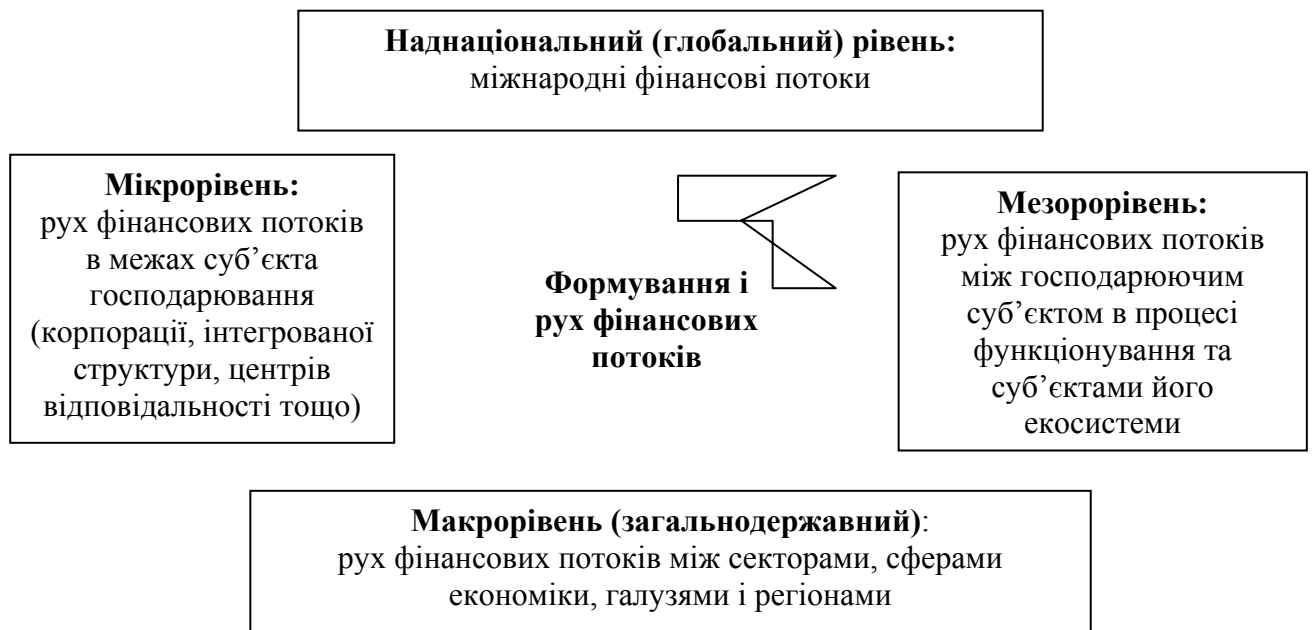


Рис. 1. Рівні формування і руху фінансових потоків в економіці*

**Авторська розробка*

Розглянемо фінансові потоки на мікрорівні, а саме, – в якості об'єкту управління на підприємстві. Як відомо, важливою підсистемою всієї системи управління підприємством є фінансовий менеджмент, як система управління фінансами. Залежно від об'єкта управління у фінансовому менеджменті виділяють три підходи:

- майновий підхід, який орієнтується на управління активами підприємства, зокрема їх фінансування та раціоналізацію структури;

- підхід, який базується на управлінні власним і позиковим капіталом (управління пасивами);

- потоковий підхід, який передбачає управління грошовими потоками підприємства.

На нашу думку, вибір в якості об'єкта фінансового менеджменту активів або фінансових ресурсів (капіталу) є однобоким, тому поділяємо думку Ю. Бріггема та М. Ерхарда [6], що основним об'єктом фінансового менеджменту є формування і використання фінансових ресурсів, а предметом – фінансові потоки, які опосередковують цей рух. При цьому управління активами, у тому числі грошовими, і пасивами – це базові функції менеджменту, а придбання і фінансування активів, як і управління залученням і оборотом фінансових ресурсів, є елементами фінансово потоку підприємства.

На макрорівні фінансові потоки часто ототожнюють з переміщенням капіталу, а на рівні підприємства вони розглядаються переважно вузько в якості динамічної характеристики його грошових активів. Відповідно управління фінансовими потоками підприємства розглядається як спосіб вирішення проблеми забезпечення його платоспроможності в поточному і перспективному періоді. В такому випадку, грошовий потік ототожнюють з системою фінансового кругообігу суб'єкта господарювання. Очевидно, що фінансові потоки у переважній більшості пов'язані з грошовими, однак ототожнювати ці категорії не варто.

Грошовий потік (потік готівки, потік платежів) – фундаментальне поняття для фінансового менеджменту. Поняття «грошові потоки» було введено у науковий обіг і стало предметом досліджень вчених США у післявоєнні роки у зв'язку з активізацією функціонування ринку цінних паперів. Різниця між грошовими і фінансовими потоками закладена в сутності понять «гроші» і «фінанси». Гроші для підприємства – це частина його активів, а саме – найбільш ліквідні монетарні активи, розмір яких і рух визначається у фінансовій (бухгалтерській) звітності. У той же час «фінанси» – це відносини з приводу формування і розподілу фінансових ресурсів. При цьому і гроші і фінанси мають потокову природу, їхні функції виконуються в динаміці.

Терміном «грошовий потік», який описує динаміку руху грошових засобів, оперує фінансовий менеджмент на мікрорівні. Будь-який бізнес може бути представлений у вигляді вхідних і вихідних грошових потоків. Поддерьогін А.М. та Білик М.Д. визначають економічною основою формування грошових потоків «кругообіг капіталу у товарному виробництві» [4]. Управління грошовими потоками направлене насамперед на їх синхронізацію в часі, збалансованість за обсягами для забезпечення платоспроможності й фінансової стійкості господарюючого суб'єкта.

Безумовно, реальний рух грошових засобів та їх еквівалентів по касі, розрахункових та інших рахунках опосередковують значну частину трансакцій господарюючих суб'єктів, однак економічна сутність фінансових потоків значно ширша. Підприємство в процесі своєї діяльності виконує велику кількість трансакцій, які не чинять безпосереднього впливу на грошові засоби. Фінансовий менеджер в процесі управління фінансовими ресурсами може приймати рішення, які змінюють їх рух, обсяг або структуру, але не пов'язані з рухом грошових засобів. Наприклад, застосування схем оптимізації оподаткування, факторингу, надання (отримання) товарних кредитів, інші негрошові інвестиційні та фінансові операції.

Таким чином, грошовий потік можна розглядати як різновид фінансового потоку. На відміну від грошового потоку, який передбачає рух (приплив і відплив) монетарних активів (грошей та їх еквівалентів), фінансовий потік може передбачати також рух, що стосується як грошових, так і негрошових операцій (отримання активів шляхом фінансової оренди; бартерні операції; придбання активів шляхом емісії акцій тощо).

В таблиці 1 узагальнена порівняльна характеристика грошових і фінансових потоків.

Таблиця 1.
Спільне і відмінне поняття «грошовий потік» і «фінансовий потік»*

Грошовий потік	Фінансовий потік
<i>Визначення поняття</i>	
надходження і виплати грошових коштів за визначений період	цілеспрямований рух фінансових ресурсів чи фінансових інструментів, що характеризується позитивним або негативним результатом
<i>Спільне</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - супроводжують суб'єкт господарювання впродовж всього періоду його функціонування, мають свої особливості на різних стадіях його життєвого циклу; - виникають в результаті здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; - мають динамічну природу – виконують свої функції в процесі руху; - мають вартісне вираження, вимірюються конкретним розміром грошових засобів - є об'єктом управління, зокрема – фінансового та інвестиційного планування 	
<i>Відмінне</i>	
мета управління – гарантування постійної платоспроможності підприємства, яка є необхідною умовою забезпечення його фінансової стійкості	мета управління – покращення фінансово-економічних результатів та збільшення вартості бізнесу шляхом формування і реалізації оптимальних схем формування, руху і використання фінансових ресурсів
є еквівалентними	можуть бути як еквівалентними, так і безеквівалентними
забезпечують виконання підприємством своїх внутрішніх і зовнішніх фінансових зобов'язань, сприяють формуванню резервів підприємства	виконують розподільчу і перерозподільчу функції, а також контрольну функцію щодо сформованих грошових фондів

*Авторська розробка

На нашу думку, фінансовий потік (на мікрорівні) – це цілеспрямований рух фінансових ресурсів чи фінансових інструментів у межах певної фінансової схеми, яка є результатом ухваленого управлінського рішення з урахуванням нормативно-правових норм та узгоджується з фінансовою політикою підприємства. Схема фінансового потоку означає поєднання основних його характеристик – обсягу, часу, шляхів і каналів руху тощо, і повинна відповідати фінансовій стратегії та завданням підприємства.

Фінансові потоки характеризують наступні параметри:

- обсяг (величина фінансових ресурсів, яка формує фінансових потік, вказується в документарному, електронному або будь-якому іншому супроводі у грошових одиницях);
- диверсифікований рух як в межах підприємства, оскільки фінансові потоки охоплюють всі підсистеми підприємства, так і поза ним;
- шляхи і канали руху;
- час;
- джерела формування і напрями розподілу.

Аналіз сучасних підходів до трактування змісту категорії «фінансовий потік» дає можливість виділити два основних: з позиції логістики і фінансового менеджменту.

Логістичний підхід опирається на потокову природу переміщення фінансових ресурсів, використовує динамічні характеристики і відповідні методи аналізу, властиві потокам як явищу. Фінансові потоки (за логістичним підходом) являють собою рух фінансових ресурсів, які циркулюють в логістичній системі, а також між логістичною системою і зовнішнім середовищем. Логістика акцентує на таких базових параметрах, які характеризують потік, як його початковий і кінцевий пункти, а також траєкторію руху. Застосування логістичного підходу дозволяє максимізувати доходи, мінімізувати витрати і хеджувати ризики.

У логістичному підході фінансові потоки тісно пов'язані як із матеріальними потоками, оскільки найчастіше фінансові потоки є грошовим відображенням матеріальних потоків, так і потоками інформаційними – фінансові потоки є наслідком ухвалення управлінських рішень, генеруються і починають свій рух слід за отриманням і опрацюванням відповідної інформації, тобто після інформаційних потоків. Відповідно фінансовий потік може бути визначений як направлений рух фінансових ресурсів, пов'язаних із грошовими і/або інформаційними потоками в межах логістичної системи підприємства.

Фінансовий менеджмент розглядає фінансовий потік як сукупність розподілених в часі припливів і відпливів фінансових ресурсів, нерідко ототожнюючи фінансовий потік з грошовим. В зарубіжній літературі з фінансового менеджменту одночасно з поняттям «грошовий потік» використовується також «рух фондів». Так, З. Боді і Р.Мертон [7] при визначенні фінансового потоку користуються терміном «Flows of funds» (потоки фондів, фондові потоки). В якості фонду розглядається обсяг фінансових ресурсів, необхідний для здійснення виплат за поточними фінансовими зобов'язаннями та інвестиційною діяльністю. Ми поділяємо таку думку, оскільки це визначення відображає рух не тільки грошових активів, а й інших активів, що відповідає економічній сутності фінансових ресурсів. Фінансові потоки розглядаються як мобілізація, рух і розподіл фінансових ресурсів, що завершується певним результатом.

В умовах зростаючої поширеності потокових підходів до характеристики економіки, «підґрунтям до розробки дієвих механізмів управління фінансами підприємств є інтегрування методологічних положень фінансового менеджменту та логістики» [10]. Першим кроком до цього О.С. Бондаренко визначає виникнення в системі економічної науки нового напрямку – фінансової логістики. Фінансовий підхід до управління фінансовими потоками набуває нових специфічних рис, обумовлених використанням логістичного підходу, і трансформується у логістично-орієнтований [10].

Таким чином, фінансову логістику підприємства пов'язують з ефективним управлінням його фінансовими потоками. Фінансова логістика як підхід до управління фінансами передбачає планування і контроль за формуванням фінансових потоків, зосередження на їх оптимізації та синхронізації в часі і просторі. Під управлінням фінансовими логістичними потоками розуміють оптимізацію фінансового механізму логістичних систем, контроль над фінансовими операціями підприємства, забезпечення їх впорядкованості і збалансованості.

Не зважаючи на обраний підхід (фінансового менеджменту чи фінансової логістики), фінансові потоки є об'єктом управління. І.А. Бланк визначає процес управління фінансовими потоками як «систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням грошових коштів підприємства та організацією їхнього обороту» [5]. Е.А. Уткін розглядає управління фінансовими потоками дещо ширше – як управління грошовими коштами, фінансовими ресурсами і процесі їх формування та руху, розподілу та перерозподілу [11]. Всі управлінські рішення у сфері формування і використання фінансових потоків тісно взаємопов'язані і чинять прямий або опосередкований вплив на кінцеві результати діяльності підприємства.

Оскільки питання якісного та ефективного управління фінансовими потоками підприємства є одним з ключових в забезпеченні його функціонування та розвитку, зростає роль фінансового директора (CEO – Chief Financial Officer). CEO – менеджер, відповідальний за управління фінансовими потоками бізнесу, за фінансове планування і звітність, перетворюється на ключову особу менеджменту підприємства. Саме фінансовий директор визначає фінансову політику підприємства, керує роботою щодо управління фінансами, виходячи із стратегічних цілей і перспектив розвитку підприємства. Відтак серед його функцій варто акцентувати на оптимізації фінансових потоків, яка полягає в розробці моделей управління ними. Оптимізація фінансових потоків неможлива без управління дебіторською і кредиторською заборгованістю, управління інвестиціями, оптимізації оподаткування та інше.

Управління фінансовими потоками має бути направлено на реалізацію основних концепцій фінансового менеджменту:

- аналіз ретроспективної і прогнозованої інформації (управління фінансовими потоками має враховувати інформацію про діяльність підприємства у минулих періодах, водночас бути орієнтованим на отримання майбутніх результатів і досягнення цілей стратегічного розвитку);

- оцінки грошей в часі (оптимізація фінансових потоків передбачає забезпечення врахування їх нерівноцінності в теперішній час і в майбутньому), оскільки фінансовий потік є інструментом, що дозволяє працювати як з обсягами поступлень і виплат, так із моментами часу [12];

- збалансованості (оптимізація фінансових потоків базується на забезпеченні відповідності між вхідними і вихідними фінансовими потоками);

- компромісу між ризиком і дохідністю – оптимізація фінансових потоків передбачає розподіл фінансових ресурсів у найдоходніші напрями за одночасного визначення прийнятної рівня ризику, який обмежує дохідність фінансових операцій;

- альтернативних витрат – розподіл і використання фінансових ресурсів підприємства має здійснюватись з урахуванням втрат доходів, пов'язаних із відмовою від альтернативних варіантів;

- соціально значимих фінансів, що представляють собою систему фондів грошових засобів, які акумулюються підприємством і використовуються ним для задоволення потреб, які несуть соціальний характер, або мають опосередкований соціальний ефект. Соціальна складова має враховуватись, а в деяких випадках бути ключовою в процесі прийняття багатьох управлінських рішень щодо фінансових потоків на рівні підприємства. Сьогодні ділова етика все більше інтегрується в процес прийняття фінансових рішень, а різноманітні аспекти фінансового управління набувають вираженого соціального характеру.

Сьогодні питання етики у фінансах стоїть усе гостріше, зокрема у світлі появи наступних ризиків[9]:

- фальсифікація обліку та фінансового аналізу, що вводять в оману акціонерів;

- інсайдерська торгівля, шахрайство з цінними паперами та маніпуляції на фінансових ринках;

- надмірні виплати, що стосуються керівників компаній та очільників правління;

- хабарництво та тіньові угоди.

Відповідно зростає актуальність таких характеристик фінансових потоків, як прозорість і легальність. Однак фінансовий потік може бути легальним, але етика його застосування може бути піддана сумніву. Як приклад наведемо схему використання офшорних схем, – вони не суперечать законодавчим нормам, однак їх застосування з використанням фінансових потоків з країн виводяться значні обсяги коштів. Контрабанда, трансфертне ціноутворення, конвертаційні схеми тощо формують нелегальні фінансові потоки.

Управління фінансовими потоками направлене на вирішення таких завдань:

- забезпечення фінансово-господарської діяльності необхідними фінансовими ресурсами в достатньому обсязі і в будь-який період часу;

- максимізація результатів бізнес-процесів і діяльності загалом при мінімальних вихідних фінансових потоках.

- підвищення збалансованості та інтенсивності руху фінансових потоків;

- оптимізація кількісного складу фінансових потоків;

- скорочення потреби в позиковому капіталі та збільшення розміру власного оборотного капіталу;

- покращення роботи функціональних підрозділів.

Рух фінансових потоків може здійснюватись як в екосистемі підприємства, так і всередині нього. Варто відмітити, що чим складнішим в організаційно-економічному відношенні є господарюючий суб'єкт, тим диверсифікованіші його фінансові потоки, і тим складнішим є механізм управління ними. Розглядаючи інтегровані корпоративні структури (фінансово-промислові групи, холдинги, ТНК і ін.), то для них управління фінансовими потоками – пріоритетне завдання фінансового менеджменту. В управлінні фінансовими потоками складних інтегрованих корпоративних важливо враховувати особливості трансфертного ціноутворення – при оптимізації фінансових потоків необхідно враховувати підхід до визначення цін при здійсненні операцій всередині інтегрованої корпоративної структури. Важливим завданням управління фінансовими потоками в інтегрованих корпоративних структурах є досягнення синергетичного ефекту.

До структури управління фінансовими потоками належать сформований підприємством внутрішній механізм управління формуванням і рухом фінансових ресурсів, а також конкретні методи і прийоми управління фінансовими потоками, які застосовуються в процесі обліку, аналізу, планування, контролю та регулювання (балансовий, нормативний, економіко-статистичні, порівняння тощо).

До принципів системи управління фінансовими потоками, дотримання яких сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства, належать:

- інтегрованість із загальною системою управління підприємством;

- орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства, що означає, що навіть найбільш ефективні проекти управлінських рішень мають бути відхилені, якщо вони суперечать стратегії підприємства;

- інформаційна забезпеченість управлінських рішень;

- принцип збалансованості (всі різновиди фінансових потоків мають підпорядковуватись єдиним цілям і завданням управління, що потребує їх збалансованості за різними характеристиками: видами, обсягами, часовими інтервалами і ін.);

- високий динамізм управління, зумовлений нестабільністю факторів зовнішнього середовища, потенціалом формування фінансових ресурсів, форм організації виробничої та фінансової діяльності;

- гнучкість, яка передбачає здатність структури і параметрів фінансових потоків змінюватись відповідно до змін середовища;
- варіативність підходів до розробки конкретних управлінських рішень, яка повинна враховувати альтернативні варіанти, вибір яких базується на системі критеріїв, визначених стратегією розвитку підприємства;
- принцип забезпечення ефективності (полягає в ефективному використанні всіх видів фінансових потоків, які обслуговують фінансову діяльність підприємства)[13].

На рис. 2 узагальнено методичні аспекти управління фінансовими потоками суб'єкта господарювання.

Оскільки система управління фінансовими потоками є частиною загальної системи управління підприємством, то їй притаманні властиві управлінню функції – планування, організація, мотивація, контроль і регулювання.

Прогнозуванні і планування фінансових потоків. При цьому прогнозування насамперед стосується вхідних фінансових потоків (надходження фінансових ресурсів), а планування з високим рівнем деталізації визначає вихідні фінансові потоки (розподіл фінансових ресурсів). Управління фінансовими потоками та їх оптимізація здійснюється шляхом забезпечення відповідності фінансового плану конкретним економічним умовам. Найбільш дієвим інструментом планування є бюджетування фінансових потоків, яке потребує розробки методик побудови системи бюджетів, їх структурування і консолідації в межах підприємства.

Організація управління фінансовими потоками передбачає виділення центрів фінансової відповідальності, формування схем інформаційних потоків і направлена на забезпечення збалансованості вхідних і вихідних фінансових потоків, їх оптимізації за величиною, часом, інтервалами.

Мотивація в управлінні фінансовими потоками сприяє зацікавленості фінансових менеджерів у визначенні оптимальних схем фінансових потоків для покращення фінансових результатів підприємства.

Мета *аналізу фінансових потоків* – виявлення взаємозалежності між потоками фінансових ресурсів підприємства та його фінансово-економічними результатами. В основі аналізу фінансових потоків лежить їх класифікація. Аналіз здійснюється на основі інформації про формування, рух, структуру і результативність використання фінансових ресурсів підприємства.



Рис. 2. Схема управління фінансовими потоками суб'єкта господарювання*
 *Авторська розробка

Контроль і регулювання передбачають координацію руху фінансових потоків відповідно до визначених критеріїв і параметрів, визначених цілей і поставлених завдань.

Висновки. Таким чином, управління фінансовими потоками – це складний процес, що передбачає цілеспрямоване управління рухом фінансових ресурсів чи фінансових інструментів у межах певної фінансової схеми, яка є результатом ухваленого управлінського рішення з урахуванням нормативно-правових норм та узгоджується з фінансовою політикою підприємства.

Ряд об'єктивних чинників актуалізують підвищення ролі поточкових процесів у діяльності підприємств, що потребує глибокого осмислення відносно нової категорії – фінансових потоків. Фінансові потоки мають місце в економічних системах різних рівнів, і на кожному з них мають бути не хаотичними, а керованими.

Система управління фінансовими потоками підприємства включає комплекс методів і засобів щодо організації економічних відносин, на основі яких відбувається рух фінансових ресурсів для досягнення поставлених цілей.

Зростання ролі фінансових потоків у світовій економіці в цілому і в межах екосистеми підприємства зокрема ставить вимогу вдосконалення методів та інструментів управління ними. Впровадження новітніх

фінансових інструментів неможливе без розуміння сутності фінансових потоків та нових викликів, що стоять перед фінансовим менеджером підприємства. До ключових завдань менеджменту належить переосмислення принципів та функцій управління фінансами з врахуванням сучасних теорій фінансового управління.

Список використаних джерел.

1. Азаренкова Г. Фінансові потоки в системі економічних відносин : монографія. Харків : ВД ІНЖЕК, 2006. 328 с.
2. Деркач М. А. Науково-методичні основи регулювання фінансових потоків сектору загального державного управління: автореф. дисер... канд. ек. наук 08.02.03. Київ, 2000. 19 с.
3. Паєнтко Т.В. Інституціоналізація фіскального регулювання фінансових потоків: монографія. Київ: ДКС центр, 2013. 294 с.
4. Фінанси підприємств: підручник / Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін. ; 8 вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2013. 519 с.
5. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия: Учеб. курс. Київ : Ника-Центр, 2006. 520 с.
6. Бригхем Ю., Эрхард М. Финансовый менеджмент, 10-е изд. Санкт-Петербург : Питер , 2009. 960 с.
7. Боди З., Мертон Р. Финансы. Москва : Вильямс, 2007. 592 с.
8. Барулин С. В., Барулина Е. В. Налоговый контроллинг: учебник. Саратов : Саратовский социально-экономический институт (филиал) РЭУ им. Г. В. Плеханова, 2016. 172 с.
9. Marantika A., Rathod H. S., Chauhan R., Putri L.T. and Maselena A. Ethics in Finance, Financial Globalization and Stakeholder Responsibility: New Concept of Corporate Finance. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 2020. Vol. 24. Issue 01. P. 1556-1563.
10. Бондаренко О. С. Розвиток парадигми управління фінансами підприємств в умовах логістизації економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №12. С. 38-41.
11. Уткин Э.А. Финансовый менеджмент. Москва : Зерцало, 1998. 266 с.
12. Баранова И.В., Бунин И.Н. Сущностные характеристики и видовая классификация финансовых и денежных потоков организации. *Сибирская финансовая школа*. 2010. №4. С. 62-67.
13. Васківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Львів : Ліга Прес, 2018. 218с.

References.

1. Azarenkova, H. (2006), *Finansovi potoky v systemi ekonomichnykh vidnosyn*, [Financial flows in the system of economic relations], VD INZHEK, Kharkiv, Ukraine.
2. Derkach, M. (2000), "Scientific and methodological foundations of regulation of financial flows of the general public administration sector", PhD Thesis, Management of the national economy, Kyiv, Ukraine.
3. Paentko, T. (2013), *Instytutsionalizatsiya fiskal'noho rehulyuvannya finansovykh potokiv*, [Institutionalization of fiscal regulation of financial flows], DKS Center, Kyiv, Ukraine.
4. Podderyogin, A., Bilyk, M., Buryak, L. (2013), *Finansy pidpryyemstv*, [Finance of enterprises] 8th ed., KNEU, Kyiv, Ukraine.
5. Blank, I. (2006), *Fynansovaya stratehiya predpryyatyya* [Financial strategy of the enterprise], Nika-Center, Kyiv, Ukraine.
6. Brigham Y., Ehrhardt M. (2009) *Fynansovyy menedzhment* [Financial Management], 10th ed., Peter, St. Petersburg, Russia.
7. Body, Z., Merton, R. (2007), *Fynansy* [Finance], Williams, Moscow, Russia.
8. Barulin, S., Barulina, E. (2016), *Nalohovyy kontrolynh* [Tax controlling], Saratov, Russia.
9. Marantika A., Rathod H. S., Chauhan R., Putri L.T. and Maselena A. (2020), "Ethics in Finance, Financial Globalization and Stakeholder Responsibility: New Concept of Corporate Finance", *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. Vol. 24. Issue 01. P. 1556-1563.
10. Bondarenko, O. (2016), "Development of the paradigm of financial management of enterprises in terms of logistics of the economy", *Investments: practice and experience*. Vol. 12. P. 38-41.
11. Utkin, E. (1998), *Fynansovyy menedzhment* [Financial management]. Mirror, Moscow, Russia.
12. Baranova, I., Bunin, I. (2010) "Essential characteristics and species classification of financial and cash flows of the organization". *Siberian Financial School*. Vol. 4. P. 62-67.
13. Vaskivska, K., Sych, O. (2018) *Finansovyy menedzhment*, [Financial management], Liga Press, Lviv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 03.08.2020 р.